

“Բայց չէ դիրին, տղան կ'ըսեր,
Հայրիկ, այս խրատ է դժուարին.
Ուժի ցուցնոր ճամբան դիրին . . .”

“Էմ է, ըստ, փորձն ծերունի:
Մըլատ դիրաւ դուն անուանի.
Շղիր յիմար խննթ ու սալուշ . . .
Եւ յիմարներ, կանուտ թէ ուշ
Մեկնն շատ Նոց բարձր տեղեր:” —
— Շատ իրաւունք մեր ծերն ունէր:
ՄԱՆՈՒՄՔԱՅ

ԳՊՐՈՑԱԿԱՆ

ՏԵՐԿԱՆ ԳՆՆԻՈՒԹԵՐ ԵՒ ՄԻՋՆԱԿԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐՈՒԱՐՆԻ ՄՈՒԹԱՐԵԱՆՑ ՎԵՆԵՆԱՑՈՑ Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Այս տարի ալ վերագրեալ վարժարանին
քննութիւններն ու գլորացական տարեգլխից հան-
դէպ ժամանակին եւ սովորութեան համաժառ
կատարուցանու Յունիսի 26ին (Ճ. Տ.) քննու-
թիւնները հրապարակաւ սկսան եւ եօթն օրան
մէջ կարգաւ հարցաւորքներն անցան իբր 80 ուշ-
կերպ եօթը դասակարգութեանց բաժնուած:

Յունիսի 8ին (Ճ. Տ.) կատարուեցաւ դպրո-
ցական հանդէսը՝ վարժարանին ընդարձակ պոր-
տիզին մէկ կողմը՝ որ գործներով զարգարած եւ
առականներով արեւելն պատասխարուած էր: Հան-
դիսականաց ըստ՝ իմ իմը սովորականէն շատ աւ-
ելի էր, ոչնչեւ որ այն ընդարձակ տեղը հազիւ
բաւական եղաւ զամէկուն ընդունելու: Թէ եկեղե-
ցական եւ թէ՛ աշխարհական առաջանին փութաց
հանդիսակից ըլլաւու եւ իրեն ներկայութեամբն
ուսումնասեր մանկանք իրարմէն: Հանդիսին
զահարչութեւն էր Գերբընիսիկի կաթողիկոսն ու Պատ-
րիարք Ստեփանոս Պետրոս Ժ. Ազարեան, որուն
բարձր հովանաւորութիւնը կը փայլէ վարժարանու
երկու կողմն ունէր Գեր. Յովհաննիսեան Մուշէ ե-
պիսկոսորդն, եւ Գեր. Միսերեան Դք. Սարգսյե-
ան: Անոնցմէնց կարգիկ Մեծաւորը՝ Բաղդէզանի
երաժշտաց ընկերութիւնը յօժարութեամբ իւր օ-
ժանդակութիւնը մատուցանելով՝ հանդիսին փայ-
լելն մեծապէս կ'աւաւսէր: Մէջ ընդ մէջ Պր. Մար-
տէկ Ռոմանոյին աւաւսորդութեամբ գեղեցիկ կը-
տորներն մեծ ճարտարութեամբ հնչեցնելով:

Հանդէսն սկսաւ աշակերտներէն մէկն առ
Գերբընիսիկի կաթողիկոսն հայերէն զարարող ող-
ջունի ճառ մ'ըսելով: Անկէ ետքը ընմին վրայ ա-
շակերտներն հետցհետեւ երեք (հայերէն, տաճ-
կերէն եւ զաղղիերէն) թատերախաղ ներկայա-
ցուցին, հայերէն, տաճկերէն եւ զաղղիերէն երգե-
րիգեցին, գաշաւիկի վրայ վարպետներու կտորե-
րման, եւ հայերէն, տաճկերէն, զաղղիերէն, քեր-
ականներն ու անգլիերէն ճառեր խօսեցան, հանդի-
սականաց անվերջապէս ծափահարութիւններն ըն-

դունելով: Ի վերջոյ միջոտանիներ բաժնուեցան, եւ
ամենէն յառաջ կոչուեցաւ Գրգորանիճեան Յով-
հաննիսի կաթողիկոսին Ի նոյն շնորհաւ մեծագին
պարգեւն ընդունեցաւ: Բարի վարուց երկրորդ մը-
ցանակն առաւ Կովիկ Ազարեան: Միտիւք Արգար-
եանին տրուեցաւ Միսերեան թեման Ընդ. Աբրա-
հոր Գեր. Այսրեանին շնորհաւ փութանու-
թեան գեղեցիկ միջոտանք: Իսկ Նախկին աշակեր-
տաց ընկերութիւնն իւր մեծագին ու փառաւոր մը-
ցանակը շնորհեց Պիլեզիկեան Յովհաննիսին, որը-
ուած նիւթը զաղղիերէն լեզուաւ աւելի ճարտա-
րութեամբ շարագրելուն համար: Անպիմ ետքը
միջոտակ ընդունեցան ուսման զանապաւն ճիւղերն
մէջ իւրաքանչիւր հանդիսացած աշակերտներն, որոնց
զխաւորներն հոս կը նշանակենք իրենց զատակար-
գութեամբը:

ԳՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԻՎ

Նոտանագ Մուրադուան. Ա միջոտակ կրօնագի-
տութեան, Ա Գերմաներէն, Ա Ազգային Պատմու-
թեան, Ա Բնագաւառութեան, Բ Հայերէնի, Բ Գաղ-
ղիերէնի, Բ Աշխարհագրութեան:

Յովհաննիսի Գրգորանիճեան. Ա միջ. կրօնագի-
տութեան, Ա Հայերէնի, Ա Բնագաւառութեան, Բ Գրա-
հայտի, Ա Երկրագագութեան, Ա Բնագագութեան,
Բ Տաճկերէնի, Բ Գերմաներէնի, Բ Ազգային Պատմու-
թեան, Բ Գեղագրութեան, Բ Սաղարութեան:
Նոյնա շանդիսան. Ա միջ. Տաճկերէնի, Ա Ընդ-
հանուր Պատմութեան, Ա Աշխարհագրութեան, Բ Թու-
արանութեան, Բ Երկրագագութեան, Բ Գրահայտի,
Բ Բնական Պատմութեան, Բ Գեղագրութեան:
Սիւն Միսերեան. Ա միջ. Գրգորանիճեան, Ա
Գեղագրութեան, Ա Գաշաւիկի, Բ Բնագագութեան:
Յովհաննիսի Պիլեզիկեան. Ա Գաղղիերէնի, Բ
Ընդհանուր Պատմութեան, Բ Գեղագրութեան:

Գ ՏԱՐԻՈՑ ԲԵՐԱՄԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԻՎ

Անուն Նաւա. Ա միջոտակ Գերմաներէնի, Ա
Թուարանութեան, Ա Գեղագրութեան, Ա Գեղագրու-
թեան, Բ Գաղղիերէնի, Բ Տաճկերէնի, Բ Ընդհանուր
Պատմութեան, Ա Ազգային Պատմութեան, Բ Աշխար-
հագրութեան, Բ Գրահայտի, Բ Երկրագագութեան:
Պողոս Օգոստինյան. Ա կրօնագիտութեան,
Ա Գաղղիերէնի, Ա Աշխարհագրութեան, Ա Գրահա-
յտի, Ա Երկրագագութեան, Բ Գերմաներէնի, Բ Թու-
արանութեան:

Լեոն Տիրապետեան. Ա Սաղարութեան, Բ Ազ-
ղիերէնի, Բ Գեղագրութեան:

Գ ՏԱՐԻՈՑ ԲԵՐԱՄԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԻՎ

Մկրտիկ Մուրադուան. Ա միջոտակ Հայերէնի, Ա
Գաղղիերէնի, Ա Տաճկերէնի, Ա Ընդհանուր Պատմու-
թեան, Ա Աշխարհագրութեան, Ա Թուարանութեան,
Ա Գրահայտի, Ա Երկրագագութեան, Ա Բնագագու-
թեան, Ա Բնական Պատմութեան, Ա Գեղագրութեան:
Ա Գեղագրութեան:

Յովսէփ Պիլեզիկեան. Ա կրօնագիտութեան, Ա
Գերմաներէնի, Ա Ազգային Պատմութեան, Ա Ազգային
Պատմութեան, Բ Տաճկերէնի, Բ Գեղագրութեան:
Ռայիկ Մարտինյան. Ա Գաղղիերէնի, Բ
Ազգային Պատմութեան, Ա Աշխարհագրութեան, Բ
Թուարանութեան, Բ Գրահայտի, Բ Երկրագագութեան,
Բ Բնագագութեան, Բ Բնական Պատմութեան:

Գ ՏԱՐԻՈՑ ԲԵՐԱՄԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԻՎ

Գրիգոր Մաւապետեան. Ա միջոտակ Հայերէնի, Ա
Թուարանութեան, Ա Երկրագագութեան, Բ Գերմա-
ներէնի, Բ Գրահայտի, Բ Բնագագութեան, Բ Բնա-
կան Պատմութեան:

Սայրա Մեշաւա. Ա կրօնագիտութեան, Ա Գաղ-
ղիերէնի, Ա Գերմաներէնի, Ա Բնագագութեան:

Յովսէփի Գոյառնեան, Ա Տաճկերէնի, Ա Քնդհ. Պատմութեան, Ա Գծագրութեան, Ա Կրօնագիտութեան, Բ Գաղղիերէնի, Բ Ուղղական Պատմութեան, ԳՅՈՐԳ Գրչայնմանեան, Ա Փառհայտի, Բ Աշխարհագրութեան, Բ Թուարանութեան, Բ Երկրաչափութեան:

Յովսէփի Արտանեան, Ա Աշխարհագրութեան, Բ Հայերէնի:

Ստանիսլ Երկնաշինեան, Բ Տաճկերէնի, Բ Գերմաներէնի, Բ Քնդհ. Պատմութեան:

Ա ՏՄԲԻՈՅ ԷԹՐՈՒՄՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ԴԱՄԱՆՆԵՐ

Արամ Գալարմանեան, Ա Հայերէնի, Ա Գաղղիերէնի, Ա Պատմութեան Ա. Գրոց, Ա. Աղջային Պատմութեան, Ա Աշխարհագրութեան, Բ Կրօնագիտութեան, Բ Թուարանութեան, Բ Գծագրութեան, ԳՅՈՐԳ Կնիւնեան, Ա Տաճկերէնի, Ա Թուարանութեան, Բ Հայերէնի:

Յովսէփի Արտանեան, Ա Կրօնագիտութեան, Բ Գաղղիերէնի, Բ Պատմութեան Ա. Գրոց: Պօղոս Անտանեան, Բ Տաճկերէնի, Բ Գաղղիերէնի, Բ Աշխարհագրութեան:

ՆԱՍՈՒՊԱՏՈՒՄՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ԴԱՄԱՆՆԵՐ

Արշակ Գալարմանեան, Ա Հայերէնի, Ա Գաղղիերէնի, Ա Գծագրութեան, Բ Կրօնագիտութեան, Բ Աշխարհագրութեան, Բ Թուարանութեան:

Կոստիկ Ազարեան, Ա Գաղղիերէնի, Ա Թուարանութեան, Բ Կրօնագիտութեան: Անտոն Սիւսանեան, Ա Կրօնագիտութեան, Ա Հայերէնի, Բ Գաղղիերէնի:

ԺԱՂՈՒՅԻ ԴԱՄԱՆՆԵՐ

Ժիւլ Սարեան, Ա Հայերէնի, Ա Գաղղիերէնի, Ա Տաճկերէնի, Ա Թուարանութեան, Բ Աշխարհագրութեան, Բ Պատմութեան Ա. Գրոց: Երուսաղէմ Երուսաղէմեան, Բ Հայերէնի, Բ Գաղղիերէնի, Բ Տաճկերէնի:

Միջնասկներ բաշխուելէն ետեւ՝ Գերբրէա. Կիլի վաթ ողիկոսն ուղղելու. եւ Տեառեալ գեղեցիկ ու իմաստանայից ճառք խօսեցաւ:

«Տարուս այս եղանակը՝ Հասարակութեան մարտաշարքի գանալուն թարգման մըլ աւելցան զպարոններուն կրթական հանգիսից եղանակն ըլլալով, մեղք համար մեծամեծ միտքարութեանց եւ սփսիսանաց առիթ մը կ'ընծայէ. որովհետեւ վկայ կը հանդիսանալ սկսնալուն եւ ականջլարի այն կրթական զարգացման որ այն զպարոններուն մըլ կ'իրանայ. եւ որ առաւել քան զայն ամենայն ըզմեղ կը սփսիսէ, այն բարոյական լուրջ եւ ողջամիտ դատարարութիւնն՝ որ մեր վարժարանաց առանձինն օժիտն է, եւ որ նախանձել կը կայացուցանէ զայն եւ նախամեծար յայտ ալլալ ի մասնաւորի այս Միտքարքան Արտարանին՝ որուն Մեր առանձին հովանաւորութիւնը նուիրած ենք, աշխարհաց զարգացեալ թիւն ապացոյց մ'է թէ՛ կը վկայէ շատարարութեան համակրանքը, եւ վրաստեմ հմբ որ հետզհետեւ կարեւոր եւ օգտակար եղանակն ալլալ բարեբանիք եւ առաւել պատկառելի պիտի կայացուցանէ զայն կրթական Միտքարքայ: Ոչ միայն Միտքարքան Միտքարութեան՝ այլ եւ բոլոր Պատարարութեան, նա զի համբոյն Աղգիսիւր առաքելութեամբ, դիտութեամբ եւ հմտութեամբ՝ փայլն եւ պարծանքն եղալ Տոգեմալլ, աղգասեր եւ զբասեր Արհի. Գերբ. Այրորեան Հ. Արտեմ Արեպիտկոյաւ Արքեպօր խոջմազարդ կառավարութեան ներքեւ ինչպէս իւր բազմաբախտ Միտքարութիւնը, նայպէս այս վարժարանն օր

բոտ օրէ յառաջալէմ՝ նկրտելուն ամենեւին առաքելայ շի կրնար ըլլալ. վասն որոյ ոչ միայն ներկայն, այլ եւ ապագայն իսկ մեծապէս զմեզ կը զնիթարէ. զգրել են արդէն տարուէ տարի կրթական մէջ իրացեալ զարգացմանը, վասն որոյ թէ մեծարոյ Տեառութեան է թէ Չեղ՝ առաւմտաւոր աշխարհացը կ'ուղղել մեր շնորհնալարաւ հաւատախըր, յորդորելով զՉեղ սր անխնիւ պնդութեամբ յարատեւը ձեր զպարոնական ընթացից մէջ, մինչեւ հասնիք յառաւոր ուսմանցը, ի սկզբան աղողնամիտ եւ բարոյասեր դատարարութեան յիշատակն ըրիւրը, եւ իրաւամբ իսկ. առանց այս բարոյական հիման՝ կրթութիւնն ամբարտաւանութեան կը յանդի, եւ զանազան պտգիւր մարտութեանց դուռնիք կը բանայ, որը ոչ միայն ընտանական կենաց խաղաղութիւնն կը վրդովեն, այլ եւ մարդկային ընդհարմութեան հիմունքը կը սարսնն ու

Իբր օրինակ կը ընէր այն լայնածառալ առերութիւնը, որուն ժողովուրդը սոսկ բանաւարութեան վկայ հիմնած կրթութիւնն ընդունելով՝ հեռի յերկայնի լուսայ եւ յայտնութենէ, այնպիսի դառածանաց մէջ ինկած է, որ հարկ կ'ըլլայ ընկերական խարսխը բիւրաւոր դիտար զորութեամբ պահել: Կ'օղորտ ազգասեր Պատարարը, որ երբ այն անկրօն ու անբարոյական ժողովուրդն իմաստակ, ուխտագրուէ եւ դիտութեամբ աննշան Պրոնշոյի միջնդարար արձան կանգնեց, զոր զարան լուրջ դիտունը եւ իմաստունը ու թաղարարեալ դատարարեցին, աղջային զրիւք մը յանդիւնեցաւ այն աննն աստուածացնելու, եւ պարարակելու Վատիկանն եւ իբրեւ արդիւնք ծաւալման դիտութեանց եւ խոշտանդիւ վեճամիտ անանց ներկայացնելու, մինչեւ այն կէտերն որ որ նախ դիտուեալ եւ յետոյ բոլոր Երուսաղէմ թաղարարութեան եւ դիտութիւններն ու գեղեցիկ արուեստներն ի յետին վկայ հաստեցած է: Հաստե փաստերով կը ցուցնէ որ այն ատեն ի գործ գրուած խտտութիւնն բարիպիմար ծամանակին տիրող թաղարարական եւ ընկերական օրինաց եւ իրաւաց կ'ըլլար, ինչպէս անկէ շատ յառաջ մեր Ս. Հարքն ու Եկեղեցւոյ եւ Աղգին անզուգական փառքն ու պարծանքներն Ս. Սահակ է Ս. Մեծարդ ըլլած էին Պօլիկեանց եւ Բորբորիտոնեանց դէմ: Յետոյ այսպէս կը շարունակէ:

«Հեռի ուրիշն մեր Հասարակութեան վարժարաններուն մէջէն այդպիսի իմաստակութիւն, հեռի ստաւախապա իմաստարարութեան եւ զբարեգիտութեան սեթեթեթ. դիտութեան հետ ողջամիտ դատարարարութեամբ պայապիւնեալ, հմտու, զբաղեալ, վեհաւոր եւ բարձրախել ըլլալով հանդերձ, առաքելի, երկիրայն եւ խոնարհաւոր եղիք, եւ աշխատել այս պայմանը եւ ինք կարող կ'ըլլար աշխարհի մարտութեան եւ ապահովութեան հեղեղներուն դիմարել, Աղգիս օգտաւոր անդամ եւ պետութեան ընտիր թաղարարացի ըլլալ:

«Սո եւ նաեւ մեր կրթութեան եւ բարեխաղ ինքնակալին իյլձն, այդ պայմանը զարգացեալ վարժարաններու վեհ պաշտպանն ինքն է իւր հովանաւորութեան ներքեւ այդպիսի դպրոցք ա-

պահով են, որ պէտք եղած օժանդակութիւնն եւ ձեռնառութիւնը պիտի գտնեն: Մարդիկը ուրեմն յերկիրը որ իւր առատածիր պարգեւներն հեղու աննախամէ Նորին Վեհափառութեան անդին կենտր վրայ, զնոնք իւր բնականօրէն եւ բոլոր հպատակօրէն հանգրեւ երկնակի կացուցանէ, խաղաղութեան եւ հաշտութեան ծիսանոցը իւր լայնածաւալ աւերութեան օսականաց վրայէն երբեք չի հեռացնէ, գիւրացնէ իւր հայրազունքը որտե՞ն ճգանց գործարարութիւնը՝ իւր հպատակաց փնտխի որ ըստ օրէ բարեբերու, բազմացած բարեխառութիւններն մո՞ծանելու, եւ իւր հայրական սիրուն վշտացնող զեղծումներն բնաջնջը ընելու համար: Անցնէ ուրեմն յամր ամր բարեբերու կայսրն մեր Սուլթան Ապարիւշ Աւախա իսան, կեցցէ ի յաւերժ ամա: Դ

Հաղարուոր բերնէ ելած կեցցէներու ձայնն երկայն ատեն օդը թնդացուց, եւ վերջ եղաւ հանգիստութեան վարչութեան կողմանէ հրատարակուելով, թէ վարժարանը Սեպտեմբերի 11ին (Հ. Տ.) պիտի բացուի:

Այս առթիւ կը փութանք մեր Զերմագին շնորհաւորութիւններն ընելու վարժարանին նախկին աշակերտաց՝ Ալեք Անտոն եւ Ճիվէլէկեան Տիգրան էֆենտիներուն, որոնք Օսմանեան պետութեան մատուցած նշանաւոր ծառայութեանցն համար մեծափառ Սուլթանին փառաւորապէս վարձատրուեցան: Անտոն Ալեք էֆենտին, որ տաճկերէն լեզուի բաշ հմուտ ըլլալով՝ արքունիքը հրապարակած եւ երկայն ատեն հոն օգեւանած էր զանապալն թարգմանութիւնները ընելու համար, Մեծօրհինի երկրորդ նշանն ընդունեցու, իսկ Ճիվէլէկեան Տիգրան էֆենտին՝ Ճեմէթիէ Էլ-բագրին անօրէնն ու իմբագիրը՝ Մեծօրհինի շարքորդ նշանն առաւ:

Հ. Ն. Ա.

ԱՅԳՍԿՐԱԿԱՆ

ՀԻՆ-ՍԵՐԳԻՅԵ ՀԱՐՈՒՍՏԵՆԵՐ

Կարենաց թուոյն մէջ Սերիբախն քափաւ վիշիթ Մախթաւէ եւ Հին-Սերպա անուն գրքին վրայ տեղեկութիւն տուինք: Նոյն գրքէն այս անգամ յառաջ կը բերենք երկու լուսանկարական զննարկումը պատմին: Երկուքն ալ Հին-Սերպից թէթովցի եւ Ռեքա քաղաքներու Սերպիացի բնակչաց հաբուստները կը ներկայացընեն: Ինչպէս նախընթաց թուոյն մէջ յառաջ բերուած պատկերներն, նոյնպէս ասոնք սոյն պատկերաւ շատ գրքին ներքին առաւելութեանց մետապէս փայլ կու տան:

ԵՐԱՆԵՍՏԵԱԿԱՆ

ԱՌԵՒՅՐԱԿԱՆ

ԶՄԻՐՆԻՆՈՅ 1888 ՅԱՐՈՒՅ ՏԵՏԵՄԲԵՐԻ ԳՐԵՐ

ՊԵՏԵՐԵՆԻՆԻՆԻ ԶԵՆԻԿՈՒՄԻ ԳՐԱԿԱՆ

1. Միանգամայն ու Արմենիայի միկոնը:

(Էրասմուս-Ռոման)

Միտարեղեմը: Վերջին ժամանակներս նշանաւոր եղան նաեւ Պրոքսիմի մետաքսի գործատուներ, մանաւանդ իւր ամենաքիւն օպիտակ ծածանջաւորները, ինչպէս նաեւ Ասորիք (Լիբանան եւ Գամակոս) նշանաւոր եղաւ իւր ազնիւ կերպաներով, որոնք հաշակաւոր են իրենց շքեղ գունաց խառնուածքին եւ իրենց փոշուրութեանը, եւ համեմատաբար շատ սուղ ալ չըլլալով՝ Եւրոպայի մէջ հաւասարապէս կը փնտռուին եւ կը գնուին Պրուսայի կերպաններուն պէս:

Պատարտա զգնատներ: Հազիւ 15 տարի է որ կարուած զգնատներ հոս կը վաճառուին եւ այսօր շատ աճած է այս առուստը, ու միայն Չմիւռնիյի մէջ, այլ եւ ներքին կողմերն ալ, ինչպէս Մագնիսիա, Ասորն, Էւն. եւ մեծակայ կողմէն մէջ՝ ի Քիւս, Սեւեղին, Սման Էւն. Աւելի ամուսան զգնատներ կը վաճառուին: Նաեւ կանանց զգնատեղեկաց մեծ մասը Ալեքանդրէ կը խաւրտին, եւ անդիպական ու գաղղկական միջոցութիւնը յայտն մասին չեն կրնար հաւասարիլ անոր հետ:

Խոյր: Քանի մը տարի յառաջ Ալեքանդրի խորերը շատ կը վաճառուէին հոս. բայց որովհետեւ նորածնութեանց վաճառականութիւնը Գաղղիացուց ձեռքն է, գաղղկական խորավաճառութիւնը նորէն դարձեց հոս: Ընդհակառակն վերջին ատեններս սկսան Ասորիա եւ Գերմանիա թաղայի խոր խաւրտի, բայց եւ այս միայն գաղղկական պատատներով: Ֆիւի վաճառքն ընդհանրապէս բաժնեմասն է շեքիական գործատանց ձեռքն է, որոնք ֆիւի մեծ առուստը կ'ընեն հոս:

Ղեկնոց: Թեւեւ Ալեքանդրի եւ Փրախի ձեռնոցը շատ աշնու եւ արժան են, բայց ձեռնոցաւորաւորութիւնը Գաղղիայ եւ մասամբ նաեւ Բեզգիյի ձեռքն է: Եթէ աւստրիական ձեռնոցներն ալ փաւրիղեան օճով յօրինուին, նշանաւոր մաս մ'ալ Ասորիա կրնայ դարձել: Բորձայ, մետաքսայ եւ կիսամետաքսայ ձեռնոցներուն մէկ մեծ մասն ալ Գերմանիայէն (Սպերմին) կու գայ:

Հոյսմայի: Հոս բաւական հաստատուն եւ արժան հողաթափ կը շինուի, ուստի Եւրոպայէն եւ կանն աշնու բան է: Գանոց հողաթափներուն մէջ Ալեքանդրական սրբիւն է հոս, իսկ արանց հողաթափները մի միայն Գաղղիայէն եւ Անգղիայէն կու գան: Խիստ ազգնականիկաց մեծ մասը կիսամետաքսով կամ մետաքսով մանուած Ռեմուսական Բուսիայէն են, բայց լաւագոյնները Անգղիա եւ մասամբ նաեւ Գաղղիա կը խաւրտին:

Փոլպատը Գաղղիայի վաճառք է, բայց ազնիւ փողպատներուն մէկ մասն ալ Ասորիայ է, իսկ